

El seminari sobre el perfil de l'ensenyant de llengua. Universitat de Vic, 16 i 17 de desembre de 2005

Principals conclusions del seminari que va tenir lloc a la Universitat de Vic els dies 16 i 17 de desembre de 2005 centrat en la cerca dels elements essencials que han de conformar la formació del professorat de català en la nostra societat.

Els dies 4,5 i 6 de setembre de 2002 es va celebrar a la Universitat de Vic el tercer Simposi sobre l'ensenyament del català a no catalanoparlants (*) amb l'objectiu d'analitzar i debatre els temes que emmarquen l'ensenyament de la llengua avui en un context que va canviant, tant pels nous destinataris: persones de llengües i cultures allunyades; pels nous continguts d'aprenentatge: la llengua com a eina d'ús, comunicació i pensament; o per les noves metodologies d'ensenyament de llengües i les tecnologies de la informació i de la comunicació.

Tenint en compte tots aquests aspectes, el Simposi es va organitzar a l'entorn de cinc eixos de temàtics: llengua, cultura i educació: coneixement i ús de la llengua; noves migracions; tecnologies de la informació i de la comunicació, i currículums i metodologia.

Les aportacions fetes per conferenciant i ponents, pel nombre elevat de comunicacions presentades i pels 700 participants van fer que el Simposi donés molt bons resultats.

A les conclusions es va destacar la necessitat d'emprendre accions encaminades a:

- Impulsar i desenvolupar projectes de recerca i d'aplicació de metodologies per a la incorporació dels nous alumnes a les aules.
- Fomentar la presència del català en els recursos informàtics de tot tipus.
- Construir, des d'una reflexió conjunta de tots els països de parla catalana, un model propi d'educació multilingüe (tenint en compte que les propostes plurilingües avançades que s'estenen per Europa rarament parteixen de la necessitat de recuperar i normalitzar una llengua minoritzada).
- Fer efectiu un canvi en la formació inicial i continuada dels docents, que haurà de passar per la reformulació dels currículums.
- Promoure espais de reflexió i debat entre tots els professionals de l'ensenyament de la llengua dels territoris de parla catalana.

Veient la importància de les conclusions i recollint un desig expressat en els debats generals, com és la conveniència d'escurçar la distància temporal entre simposis amb activitats diverses, els membres del Comitè Organitzador van proposar la creació d'una comissió per fer el seguiment de les conclusions del 3r

Els antecedents

1. Actes del 3r Simposi sobre l'ensenyament del català a no catalanoparlants. Conferències, ponències, comunicacions i conclusions. Vic, 4,5,6 de setembre de 2002. Vic: Eumo, 2004. (Documents; 33) ISBN 84-9766-069-2

Simposi i per donar continuïtat i coherència a les accions que es duguin a terme fins l'organització del 4t Simposi.

El 15 de desembre de 2004 es va constituir la Comissió Permanent del *3r Simposi sobre l'ensenyament del català a no catalanoparlants*, formada per una Comissió Executiva i una Comissió Assessora. De la primera en formen part representants dels Departaments de la Presidència, d'Educació i d'Universitats, Recerca i Societat de la informació de la Generalitat de Catalunya, del Consorci per a la Normalització Lingüística i de la Universitat de Vic, institucions organitzadores de l'esmentat simposi. La Comissió Assessora està formada per una vintena de persones significades del món de l'ensenyament i l'estudi de la llengua.

L'objectiu principal que es va proposar la Comissió Permanent, per començar, va ser l'organització d'unes jornades preparatòries del 4t Simposi per a l'any 2007, on es poguessin recollir treballs d'investigació realitzats en aquest període (2004-07), recursos i materials nous, propostes metodològiques d'ensenyament de la llengua en contextos multiculturals, criteris per a la formació del professorat, etc.

El seminari

Pensant en l'organització de les jornades del 2007, es van seleccionar alguns dels temes més significatius de les conclusions perquè servissin de punt de partida per impulsar treballs d'investigació nous, organitzar seminaris de reflexió, proposar documents de debat entre els diferents col·lectius... Aquestes actuacions ens permetrien reflexionar i proposar línies d'actuació o d'investigació allà on hi hagués llacunes o on es fes necessària una actuació prioritària. Els temes seleccionats van ser:

- El perfil del professor de llengua en els diferents àmbits de l'ensenyament.
- Les tecnologies de la informació i la comunicació i l'ensenyament de la llengua.
- Materials i recursos per a l'ensenyament de la llengua.
- Quin és el model de llengua que s'ha d'ensenyar i s'ha de treballar a l'aula.

Una de les primeres accions empreses per la Comissió Permanent ha estat l'organització del *Seminari sobre el perfil de l'ensenyant de llengua*, que es va dur a terme a la Universitat de Vic els dies 16 i 17 de desembre de 2005.

Aquest seminari, centrat en el primer dels temes proposats, tenia per objectiu buscar els elements essencials que haurien de conformar la formació del professorat de català en la nostra societat. Per això calia definir el perfil ideal que ha de tenir un professor de llengua, ara i aquí, tenint en compte el context cultural i de país, l'entorn on es mou, les necessitats dels destinataris i els currículums formatius dels diferents àmbits d'actuació i també, no cal oblidar-ho, la formació de la qual parteix el professorat.

Aquest perfil ens ha de donar les coordenades dels coneixements, les capacitats i les actituds que hauria de tenir un professor ideal. Això, ens permetria dissenyar una formació inicial per als futurs professors de llengua catalana adequada a la feina que han de fer i una formació continuada adaptada als diferents col·lectius.

Es va convidar, a participar al Seminari, a una cinquantena de professors amb experiència docent provinents dels diferents àmbits educatius i a uns dinamitzadors, coneixedors dels aspectes que comporta ser un professor de llengua, per conduir els grups de treball. Van completar el grup de participants alguns components de la Comissió Permanent.

Com a punt de partida es va considerar que un professor de llengua, per poder dur a terme la seva tasca docent amb qualitat i adaptada als seus alumnes, ha

de tenir en compte els diferents rols que comporta la seva feina: **expert** en la matèria, pedagog, didacta i professor autònom.

Amb la intenció de fer més efectiu el treball del seminari es va distribuir la feina en dos dies, divendres i dissabte. El primer dia es van organitzar quatre grups, un per a cadascun dels rols anteriors, i tots van treballar sobre els continguts corresponents a partir de la pregunta: Quin hauria de ser el perfil d'un professor de llengua?

Per dinamitzar cada un dels grups es va comptar amb: Anna Camps (ensenyant expert), Carme Alcoverro (ensenyant pedagog), Jordi Esteban (ensenyant didàctic) i Olga Esteve (ensenyant autònom). Cada dinamitzador va preparar un guió de treball a partir d'unes bases teòriques aplicades i d'unes preguntes per al debat. Cada grup va treballar per separat amb l'objectiu de proposar unes conclusions per debatre-les al dia següent.

Dissabte es van formar nous grups per àmbits: Educació Infantil i Primària, Educació Secundària, Adults (normalització lingüística, formació d'adults i serveis lingüístics universitaris) i Formació del Professorat per tal d'analitzar i debatre les conclusions a què s'havia arribat el dia anterior. Aquest nou punt de vista des dels diferents àmbits educatius, va donar unes noves conclusions i propostes que es recolliran, juntament amb les anteriors (per temes), per fer-ne una àmplia difusió. Tenint en compte que tots eren professors experimentats, el debat i la reflexió va ser rica i profitosa i el resultat del treball servirà per fer una anàlisi de la situació actual de la formació dels professors de llengua. A partir d'aquí cal estudiar quina formació es pot oferir que s'adeqüi a les necessitats formatives actuals.

Les conclusions i les propostes que van sortir d'aquesta trobada de professors són el que us volem presentar amb la intenció de compartir-les. Volem també, a partir d'aquestes conclusions, promoure actuacions i línies de treball que ajudin a definir millor què ha de saber, saber fer, saber fer fer i saber ser un ensenyant de llengua ara i aquí.

Conclusions sobre perfils

Conclusions sobre el perfil de l'ensenyant expert (dinamitzadora: Anna Camps)

Entenem aquesta faceta d'ensenyant com la del professional que coneix el contingut de la seva matèria, la llengua catalana, que coneix els processos d'aprenentatge de llengües i que coneix els principals mètodes i enfocaments didàctics en l'ensenyament de llengües:

Alguns problemes plantejats

- Què està passant de 3 a 18 anys perquè no es tingui la formació lingüística adequada?
- No hi ha progressió entre els continguts de llengua dels diferents nivells ni tampoc hi ha hagut debat per consensuar-ho. No s'ha plantejat l'articulació entre llengües en la planificació curricular.
- Estem en una situació de falta de concrecions absolutes. S'han canviat currículums i s'ha anat aprenent sobre la marxa. Les necessitats reals s'aparten dels currículums. Tothom va temptejant i fent el que es pot, però caldria que algú s'assegués a concretar-ho.
- Hi ha contradiccions entre els plantejaments curriculars i les exigències detectades a les proves selectives finals que condicionen tot l'ensenyament secundari.

- Els materials són un impediment per progressar, tenen una excessiva compartimentació dels continguts. No hi ha prou material per treballar la llengua oral.
- La formació permanent ha estat, generalment, voluntària. Aquesta formació no hauria de dependre de la voluntat del professorat. És important qüestionar-se com es genera una cultura basada en la reflexió docent? Quina hauria de ser una bona dinàmica de formació? La clau està a desvetllar sensibilitats. Actualment la gent està descontenta amb els resultats, per això creiem que estem en un punt dolç per intentar fer un canvi.

Cal una actualització lingüística del professorat

Davant de les innovacions que s'introdueixen en els currículums, es generen necessitats de formació diferents: sobre el coneixement dels processos, sobre la caracterització dels discursos, sobre la competència plurilingüe... La didàctica no és independent d'aquests processos i no pot avançar sense un coneixement profund de les ciències del llenguatge implicades.

- En temes de didàctica i metodologia s'ha avançat força a Infantil i Primària, però el problema és de base, de manca de fonaments lingüístics.
- A Secundària, a les aules d'acollida, els alumnes no adquireixen la base teòrica necessària. Els professors d'aules d'acollida desconeixen com s'adquireix la competència comunicativa i aboquen conceptes a l'aula que no són els adequats.
- Es detecta la poca atenció en formació de continguts lingüístics, mentre l'interès del professorat es decanta cap a cursos de mediació o d'altres problemes socials, formació necessària, però que deixa poc espai per al desenvolupament de la competència en les mateixes matèries. Això és fruit del desprestigi dels continguts, una visió que ve de fora i està impregnant la formació de mestres i condicionant la visió de les didàctiques. Es pensa molt des d'una visió lúdica o pràctica, i no tant en una reflexió sobre els continguts.

Propostes de formació inicial i permanent

- Cal fer una selecció d'urgències: tornar a la idea d'un nou reciclatge. Caldria saber més sobre el text i entendre que escriure i llegir són processos plens de microprocessos i tenir més coneixements de les ciències del llenguatge, de psicolingüística, de sociolingüística. A més, cal tenir en compte els canvis: noves tecnologies i plurilingüisme.
- No pot ser que es tracti els mestres com si no fessin res bé. Cal fer possible que les bones pràctiques i els bons sabers s'escampin, per això fan falta llocs de trobada entre els mestres, els professors i la formació inicial.
- Cal denunciar els dèficits en la formació inicial de mestres i professors de secundària, que no està actualitzada. S'ha de fer conèixer la realitat: sobre la formació lingüística. Cal demanar que, en la formació inicial dels professors, els continguts estiguin pensats en funció dels objectius, destinar 4 anys per a la formació de mestres i considerar el coneixement de llengües com una qüestió fonamental. Són les administracions les que ho han de tenir en compte.
- S'ha de preveure un postgrau específic per a ensenyants de llengües, que aplegués coneixements específics adequats a les necessitats actuals dels mestres. Es podria formar les persones que puguin impulsar l'aspecte lingüístic en els centres.
- Hi ha necessitat d'una cultura professional que inclogui la formació permanent. S'haurien d'impulsar processos d'autoformació basats en la reflexió per-

sonal. Aquesta nova visió s'ha de planificar, fins ara la formació s'ha planificat poc.

- La formació de l'ensenyant expert s'hauria d'entendre dins del marc del plurilingüisme. En aquest marc s'haurien de formar tots els ensenyants de llengües. Es podria fer un tronc comú: enfocament, metodologia, marc teòric, lingüística del text, gramàtica que necessitem, processos d'ús, aspectes psicolingüístics, idees sobre la llengua com a representació i com a comunicació. Estudiar l'oració com un punt que lliga les categories, els sintagmes, ... I després es podria passar al contrast entre les llengües.
- Necessitem saber les característiques bàsiques de les llengües que són presents a l'aula. Podria haver una persona al centre que pogués fer aquesta funció d'assessorament. Sobretot el professor hauria de tenir la capacitat de fer-se preguntes sobre com ensenyar a aprenents d'altres llengües o cultures.

Conclusions sobre el perfil de l'ensenyant pedagog (dinamitzadors: Carme Alcoverro i Francesc Ferran)

Entenem aquesta faceta d'ensenyant com la del professional que s'interessa pel coneixement teòric i l'utilitza per a l'anàlisi de la seva pràctica i per millorar-la amb unes determinades actituds i capacitats.

Sobre les actituds

- Actitud ètica :
 - Assumpció de la importància de la llengua pròpia i la transcendència que té al nostre país
 - Consciència de servei públic
 - Sentiment de pertinença al país i compromís amb la llengua
- Interès per la docència
- Respecte i confiança en les capacitats de l'alumne
- Bona disposició per atorgar a l'aprenent el paper central de l'aprenentatge
- Passió pel coneixement i interès pels aprenentatges
- Actitud crítica, responsable, oberta davant la diversitat del grup
- Confiança en les pròpies capacitats com a indicador d'un bon nivell d'autoestima professional

Sobre les capacitats

- Prioritzar el paper de motivador (incentivador, provocador) d'aprenentatges davant del de transmissor de coneixements
- Saber planificar i organitzar la seva feina
- Disposar de capacitat crítica per analitzar la feina i millorar-la
- Treballar en equip per compartir, contrastar... coneixements teòrics i per analitzar i millorar la pràctica educativa...
- Flexibilitzar la pròpia pràctica segons els processos d'aprenentatge dels alumnes
- Engrescar i implicar l'alumnat en el seu propi procés d'aprenentatge
- Fomentar usos comunicatius eficaços i ser-ne un bon model
- Avaluar els resultats de la pròpia pràctica amb l'objectiu de modificar i millorar els aprenentatges dels alumnes

Propostes

És necessari:

- Crear escoles innovadores que siguin centre de referència
- Flexibilitzar el sistema educatiu en els aspectes de formació del professorat i

d'aprenentatge de la llengua per adequar-se a la realitat dels centres i aplicar uns criteris d'exigència més rigorosos que els actuals en la selecció del professorat

- Difondre la importància del paper de l'ensenyant a la societat
- Recollir en la normativa mesures perquè els equips directius puguin incorporar la reflexió pedagògica dels equips docents per tal de revitalitzar pedagògicament els centres
- Evitar l'excés de tecnocràcia en la formació dels mestres
- Promoure la capacitat gestora dels equips directius

Conclusions sobre el perfil de l'ensenyant didàctic (dinamitzador: Jordi Esteban)

Entenem aquesta faceta d'ensenyant com la del professional que és capaç d'organitzar, dur a terme i avaluar el seu ensenyament (la reflexió del grup s'ha centrat, sobretot, en l'ensenyament-aprenentatge de cursos inicials d'adults, amb molta diversitat).

Com ensenyar a ser autònoms?

Es considera que és important que els aprenents siguin conscients i es responsabilitzin del seu procés d'aprenentatge. Per aconseguir-ho, l'ensenyant hauria de:

- promoure la reflexió sobre el què s'aprèn i les raons per què s'aprèn
- saber activar la informació que comunica
- afavorir la inducció
- oferir diversitat d'opcions metodològiques
- retroalimentar els aprenentatges concrets promovent l'autoavaluació, l'aprofitament de l'error, etc.

Per això es considera convenient una formació dels ensenyants dirigida a promoure l'actitud reflexiva, activa i participativa de l'alumnat.

Com fer aprenents participatius?

Considerem que, per tal de promoure la participació a l'aula, caldria:

- saber dissenyar i dur a terme programacions per tasques
- afavorir aprenentatges cooperatius entre els alumnes
- comptar amb activitats fora de l'aula, en situacions reals d'ús de la llengua

Per això, caldria una formació específica per posar al dia els ensenyants sobre l'elaboració de seqüències didàctiques basades en objectius comunicatius, itineraris lingüístics, aprenentatge cooperatiu, etc.

Com gestionar la diversitat en els cursos bàsics?

Hi ha una diversitat creixent a les aules: lingüística, cultural, de motivacions, d'edat, de coneixement del món, de concepcions sobre l'aprenentatge. Es considera que aquesta diversitat no ha de ser motiu d'angoixa per a l'ensenyant.

Tot i que és molt convenient tenir un coneixement bàsic sobre les característiques generals de les llengües dels aprenents, es considera fonamental partir dels nivells homogenis en el coneixement del català.

Caldria difondre els recursos i les iniciatives metodològiques que molts professionals han creat o dissenyat referides als diferents col·lectius d'aprenents.

Altres reflexions:

- La inconstància dels alumnes en cursos inicials: la presència de l'alumnat a l'aula ha canviat molt. No tots els alumnes acaben el curs i no tots el comencen al mateix temps. Es proposen dues vies de solució:

- La flexibilització modular, amb unitats didàctiques més curtes
- L'escurçament temporal dels cursos, amb la conseqüent intensificació
- Alumnes no alfabetitzats: el grup es pregunta què ha de tenir en compte un ensenyant que té alumnes no alfabetitzats, o ja alfabetitzats en llengües d'altres alfabetes. Com s'ensenyava llavors el nostre codi escrit?

Conclusions sobre el perfil de l'ensenyant autònom (dinamitzadora: Olga Esteve)

Entenem aquesta faceta d'ensenyant com la del professional que és capaç de reflexionar críticament sobre l'ensenyament que està impartint, que es capaç de compartir amb els companys la seva experiència i que té la voluntat de formar-se.

- L'objectiu final de la formació de l'ensenyant és aconseguir ser responsable de la pròpia formació permanent, ser autònom. Aquesta autonomia s'obté a partir de l'autoreflexió sobre els processos d'aprenentatge.
- Quin és el procés que et permet l'autoreflexió:
 - Reflexionar sobre les pròpies experiències passades i recents
 - Dur a terme una interacció constructiva per promoure aprenentatges efectius i afectius
 - Incorporar el saber teòric a la pràctica docent. Però també la pràctica docent ha de portar a la reflexió per construir una teoria pròpia (t) que t'ajudi a trobar la part de teoria (T) que necessites per ampliar els coneixements sobre aquell punt docent sobre el qual necessites més informació
- Perquè hi hagi ensenyants autònoms hi ha d'haver formadors autònomitzadors.
- L'autoreflexió consisteix a **analitzar** la pràctica docent a partir de l'observació. Cal **contrastar**, en el temps, la meua experiència amb les dels altres i amb la teoria (T). Finalment cal **extreure'n conclusions**. Aquests són els microprocessos d'autocontrol.
- L'autonomia s'adquireix de forma molt pautaada i per mitjà d'eines concretes.
- El formador d'ensenyants ha de ser un tutor que ensenyi a reflexionar i a extreure conclusions. Ha d'ajudar l'ensenyant a construir pensament. Ha de partir d'un model socioconstructivista i l'ha de fer viure al professorat per anar construint el seu propi model.

Les capacitats que ha de tenir l'ensenyant poden ser de tipus personal, instrumental i professional. Per exemple:

- Sap escoltar (a qui?)
- És capaç de gestionar la informació
- Prova elements nous
- Té motivació per saber més (respecte de què?)
- Saber compartir
- Sap actualitzar els propis coneixements i la pràctica en cada context
- Se sap escoltar a ell mateix
- És flexible
- Es coneix a si mateix: és conscient del que l'ha influït, que és el primer pas per aprendre a aprendre
- Sap identificar els seus errors, els encerts i les necessitats seves i les dels altres
- Rendibilitza els coneixements: incorpora el que és nou i reestructura el que ja sabia
- És capaç de prendre decisions immediates
- Ha de ser capaç d'autocontrolar el seu procés d'aprenentatge

Cal que cada col·lectiu professional arribi a les seves conclusions sobre el perfil de l'ensenyant. Aquestes conclusions han de ser el fruit del treball col·lectiu, amb un objectiu comú i uns rols assignats a cada membre del grup: l'expert, el tutor i l'ensenyant-aprenent.

Conclusions per àmbits

Conclusions de l'àmbit d'educació infantil i primària

Constatacions

- Hi ha problemes en la formació inicial, s'hauria de revisar el currículum i adequar-lo a les necessitats actuals sobretot de formació lingüística i de pràctiques reflexives.
- Hi ha una necessitat urgent de formació permanent.
- No es pot deslligar de cap manera el perfil del mestre global del mestre de llengua. A l'Educació Infantil i a l'Educació Primària, l'ensenyament de la llengua té una importància cabdal.
- Convé definir molt bé els objectius d'aprenentatge de llengua i compartir-los amb l'equip docent de cada centre. Cal també conèixer les necessitats de l'alumnat per tal d'aplicar la metodologia més adient en cada situació.
- Es constata que la pràctica reflexiva és molt important per avançar. L'anàlisi de la pròpia feina i la reflexió posterior ha de ser personal, però és molt important compartir-la amb els companys. L'ensenyant ha d'acostumar-se que la seva pràctica ha de ser objecte d'anàlisi per tal de millorar personalment i compartir les seves reflexions amb els companys per millorar com a grup. El mestre ha de possibilitar que l'alumnat vagi adquirint l'hàbit de reflexionar per tal d'aprendre a gestionar el seu propi aprenentatge.
- Tots els equips de mestres han de ser conscients que són models d'usos lingüístics, per tant, aquests usos lingüístics han d'estar compartits i consensuats per tal que siguin adquirits pels alumnes com a hàbits i hi puguin anar reflexionant d'una manera més aprofundida.
- Calen mestres responsables amb actituds, habilitats i coneixements suficients per dur a terme els objectius descrits per a cada una de les etapes.

Suggeriments i propostes

- S'ha de promoure l'avaluació externa de la funció de l'ensenyant des de la reflexió, no només des de la inspecció.
- Cal oferir més formació lingüística per al professorat.
- Convé aprofundir en la formació psicolingüística per abordar el tractament de les llengües en els centres tenint en compte la situació multicultural i multilingüística que es viu a les aules.
- S'han de divulgar els continguts del *Marc europeu comú de referència de les Llengües*.
- Fan falta materials amb exemples de seqüències de continguts processuals.
- Fan falta estudis que ens donin informació sobre què passa a les aules; sobretot, estudis basats en l'observació del treball dels docents i dels alumnes a l'aula.
- Fa falta aprofundir en els aspectes metodològics.

Conclusions de l'àmbit d'educació secundària

- Com a ensenyant autònom, el professorat ha de ser capaç de reflexionar sobre la pròpia pràctica: analitzar-la, contrastar-la i extreure'n conclusions.
- Com a expert, ha de tenir coneixements lingüístics, psicolingüístics, sociolingüístics i de lingüística contrastiva.
- Com a pedagog ha de tenir una sèrie de competències i actituds:
–Capacitat de planificació i organització

- Capacitat de treball en equip
- Ser un bon comunicador
- Tenir autoestima (recursos psicològics i personals)
- Saber gestionar conflictes
- Tenir una actitud ètica i creure en la capacitat d’aprenentatge de la persona
- Ser conscient i compromès amb aquest sistema educatiu
- Tenir passió pel coneixement i interès pels aprenentatges
- Ser un bon lector
- Com a didàctic, ha de ser capaç d’ensenyar els alumnes a ser autònoms, a fer-los participatius dels propis aprenentatges, ha de ser capaç de gestionar la diversitat, i a organitzar els ensenyaments a la casuística concreta, i avaluar en coherència de forma reflexiva.

Suggeriments i propostes

- S’ha de revisar la formació inicial (el grau) i dissenyar la de postgrau (que és a punt de començar), la qual ha d’incloure un component molt alt de pràctica.
- Cal que hi hagi una oferta de formació permanent prou àmplia perquè es pugui completar l’oferta inicial.
- Convé difondre bones pràctiques en un format estandarditzat, com a eina de formació.
- Cal canviar el tipus de formació per afavorir la reflexió.
- S’ha d’aprofundir en el bagatge lingüístic dels estudiants: prova oral (per a la selectivitat), criteris de correcció de textos, proves a selectivitat segons nivells (Ex. una prova específica de comprensió oral i escrita per a nouvinguts).
- Convé potenciar el paper de la universitat com a avaladora de la pràctica dels docents i com a creadora de bases teòriques.

Conclusions de l'àmbit d'Adults (CPNL)

Constatacions

- Com a expert: ha de tenir una competència comunicativa de nivell superior, és a dir, una competència sociolingüística, discursiva, gramatical i estratègica. Ha de conèixer el currículum de llengua catalana per a adults i a de tenir competència de les metodologies en l’ensenyament de llengües.
- Com a pedagog, s’ha d’interessar pel coneixement teòric i utilitzar-lo per a l’anàlisi de la seva pràctica i per millorar-lo amb unes determinades actituds i capacitats.
- Com a didacta: ha de promoure l’ensenyament orientat a l’ús de la llengua. Ha de fomentar el desenvolupament de les habilitats lingüístiques dels aprenents. Ha d’identificar i saber aplicar el rol més adequat a cada situació d’aprenentatge. Ha de saber aplicar els principis d’avaluació formativa. Ha de fomentar l’aprenent autònom i ha de saber elaborar materials didàctics adaptats als alumnes.
- Com a aprenent autònom: ha de saber analitzar la feina que fa, ha de saber contrastar-la amb la resta de l’equip i n’ha de treure conclusions del que ha anat bé i del que cal revisar i regular.

Suggeriments i propostes

- Cal que el professorat entrant tingui una sòlida formació inicial i és imprescindible que el professorat experimentat vegi la formació permanent com una via importantíssima per a millorar la seva pràctica docent.
- Cal incorporar i promoure la reflexió pedagògica dels equips docents dels centres de normalització.

- S'han de trobar mecanismes que ens permetin intercanviar recursos didàctics. Els han de promoure les institucions.
- Cal que es pugui treballar en grup. Costa de trobar els mecanismes perquè sigui possible.
- Cal tenir temps per analitzar, contrastar i extreure conclusions de la tasca que es porta a terme.

Conclusions de l'àmbit d'Adults (Escoles de formació d'Adults)

Constatacions

- Com a expert ha de conèixer les teories actuals de les ciències del llenguatge, com per exemple coneixements de psicolingüística (dinamització de grups, processos d'aprenentatge), de sociolingüística (plurilingüisme, acollida i inclusió social) i teories sobre l'anàlisi del discurs.
- Com a pedagog cal remarcar, de manera especial, que el docent ha de tenir la capacitat i en llengua catalana i que, sobretot, en faci ús per a ser un bon model.
- Com a didacta, atenent els diversos nivells i programes que abasta la Formació de Persones Adultes, considerem que cal treballar la didàctica diferenciada i adaptar-la a cadascun d'aquests ensenyaments: nivell inicial de les llengua, etapa instrumental, graduat en Educació Secundària i accessos a la Formació Professional i a la Universitat.

Suggeriments i propostes

- Cal una formació permanent actualitzada i específica per al professorat de llengua dels centres de Formació de Persones Adultes (itineraris personalitzats), basada en la pràctica reflexiva i en les aportacions teòriques.

Conclusions de l'àmbit d'Adults (Serveis lingüístics universitaris)

Constatacions

Quant a l'anàlisi del context, es constata que:

- Hi ha una desmotivació important del professorat a causa de la precarietat laboral que pateix.
- La realitat de l'alumnat és molt diversa: s'atenen alumnes de fora que són aquí de forma temporal o en forma d'estada llarga; que l'alumnat escolaritzat a Catalunya presenta molt dèficits.
- L'entorn universitari s'hauria de posicionar amb més fermesa, ja que la política lingüística és ambigua i cal vetllar per tal que la llengua catalana sigui l'element indestruïble de la docència.

Quant a recursos, es constata que:

- Calen més materials i infraestructures per donar resposta a totes les necessitats.

Quant a les oportunitats, es constata que

- En general, el professorat universitari s'implica positivament en el projecte lingüístic.
- El fet que existeixin els Serveis Lingüístics és un valor afegit.
- S'està en contacte amb altres realitats socioculturals.

Suggeriments i propostes

- S'haurien d'impulsar grups de treball per avaluar els materials existents, segons nivells i tipologia d'estudiants.
- S'ha de distingir entre alumnat, segons la seva procedència lingüística (romanòfons, no romanòfons).

- Cal vincular el procés d'aprenentatge de la llengua amb la realitat sociolingüística i cultural.
- Des del DURSI s'haurien de promoure sessions de formació d'intercanvi entre el professorat de català. Es podrien plantejar com una mena de jornades anuals.

Conclusions de l'àmbit de formació del professorat

Constatacions

- Es constaten mancances en la formació inicial i permanent dels mestres.
- Es constata que malgrat hi hagués una ampliació de la durada dels estudis de grau, no seria suficient, és a dir, no cobriria totes aquestes mancances.
- Es constata que el món canviant en què vivim demana un nou perfil de mestre i, concretament, de mestre de llengua.

Suggeriments i propostes

- Proposem un currículum de formació inicial entès com un procés formatiu global basat en els competències professionals del mestre.
- Aquest model de formació ha de permetre:
 - Que l'adquisició de la competència oral i l'escrita siguin prioritàries, genèriques i transversals de tot l'ensenyament.
 - Que s'estableixi una interrelació entre les diverses àrees de coneixement a través de projectes i mòduls d'aprenentatge.
 - Formar el mestre des de la seva triple funció: tutor, gestor i cohesionador social.
 - Estimular l'autoreflexió per esdevenir un ensenyant autònom.
- Tenint en compte aquest marc general, caldrà definir les competències específiques i els coneixements de llengua pertinents que cal treballar.
- Veiem necessari crear un grup de treball interuniversitari de professors de llengua que treballi en l'establiment de les competències específiques a partir de les quals es podran concretar els continguts lingüístics.